

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 12. ЈАНУАРА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 8.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бавњења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О ГЛУМАЧКОЈ ШКОЛИ.

Призната је истина у позоришном свету, да је глумачка школа од преке потребе сваком позоришту, које хоће да напредује.

Од ваљаног подмлатка позоришног зависи опстанак и будућност позоришта, као год од добрих школа у опште што зависи опстанак државе.

„Свака уметност“, — вели Леспинг, — „мора имати школе, мора се у најмлађим годинама добрым начелима спремити и управљати. Само тиме, марљивим учењем и трудом заслужује образовани у томе глумац право на част и на поштовање својих сувременика. Тисућама година доказало је искуство, да први основ васпитања одређује човеку карактер за будућност. Ти се утицаји не могу изгладити и они утичу на цео живот. Сви осећаји, све страсти, наклоности и способности морају се управљати по свом првом зачетку, кад се мекано, непокварено срце свакоме савијају покорава. Колико је то правило у погледу моралне образованости несумњиво, толико је исто истинито и што се тиче образованости свакога уметника; а по што се ваљано уређеном глумачком школом може постићи обое: неоцењива корист таквог завода доказана је јасно и неспорно.“

Питомци глумачке школе, теориски изображенци, угледали би се на позорници на старије глумце, и развијали би таленат свој, а старији опет, видећи за собом нов подмладак, који се за њима на уметничку висину пење, не би попуштали у својој марљивости, у своме паштењу за све то бољим напредовањем у уметности, бојећи се, да их млађи не помраче и не потисну.

Таква би радња подизала и слабије глумце до извесне рутине и складности, која је у опште у представама нужна.

Потреба глумачке школе појавила се и у таквим позориштима, где управе могу међу глумцима да бирају по драгој вољи.

Тако нам каже и Лаубе: „Сад се сто пута више него некада морају глумци упућивати и васпитати. А ко то чини? Ко то може у шаблонским, од старине заосталим званијама? Интеданат седи на олимском престолу и смешти се. Тамо доле, дубоко под њим, нека се подмладак образује како може. Ако не може брзо, отпушта се. Тако се сваке године изгоне млади таленти, којима нико није дубље у очи загледао, изгоне се, што су показали недостатке, који су обично у сваког почетника. Ко ће да им погледа у очи? Ко врши најважније звање у позоришту, звање психолога? Ваља да редитељ? Он нема времена за васпитање, ако се у опште у томе разуме да васпитава своје другаре, који му и сами могу бити конкуренти, и ако у опште има дosta духа и образованости, које се најпосле у особитој мери за то изискује. Тако је дошло, да данас, на прилику у Берлину, хиљаду глесова вичу: Нема подмлатка позоришног, и позориште је на издишању.“

Глумачке школе од преке су потребе, па за то се и заводе на све стране.

Овде је вредно споменути како се образују француски глумци.

„Французи су рођени глумци!“ — узвикнућеш занесено, ако ти се дала прилика, да гледаш како приказују глумци у „Théâtre français“. Све ти је ту једноставно,

природно, потпуно са ситуацијом сплвено, лако, окретно, без никаквих запрека, без забуне, без шантажа!

Ал' Француз вели, да сваки таленат мора да се негује, да се изобрази!

Како бива дакле то са француским глумцима?

Кад се млади Француз, који је за драмску уметност одушевљен, одлучи, да јој се посвети, иршави се у „concerve toire dramatique“, где га приме ако је само уопште образован. Учитељи и учитељице на том заводу обично су први уметници глумци *Theâtre français-a*, амлади питомац може између њих брати себи посебнога учитеља по својој воли. Способност и наклоност младог кандидата може се погодити већ по том избору. Завод даје сваком ученику бесплатну науку у свему

што треба за потпуно образовање глумачко, као што је, на пример, играње, мачевање, гимнастика, мимика, пластика, птд. И ако је ученик предан своме учитељу за посебно образовање, он ипак може слушати предавања и других учитеља. Прва му је пак дужност, од које га иштица не може ослободити, да научи на памет француске класичке, а пре свега дела молијерева, оснивача француске школе, којега је наука у приказивању дивном побожношћу и светом традицијом одржана до данашњег дана, па се темељном обуком све то даље шири.

Без те традиције не да се ни помисли француски глумац, који ради ње само мора проћи овом школом.

Ал' да видимо, којим начином бива то образовање француских глумаца?

(Свршиће се.)

ЛИСТИЈА.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Милош Обилић*. Трагедија у 5 чинова, с певањем, од дра Јована Суботића).

Лицем на нову годину изнела је народна наша позоришна дружина на позорницу Суботићева „Милопија Обилића“ у прилично увежбаним и заокруженим приказу. Насловна је улога била у рукама Веље Миљковића и може се без зазора рећи, да је улога та и појавом Миљковићевом, а и целим његовим интерпретисањем много добила. По себи већ симпатични лик народнога љубимца-јунака на јуриш је задобио срце гледалаца и слушалаца. Скоро није тако уверљиво и громко звонило оно карактеристично: „Видиш, кнеже, тако Милош стеже“ и: „Видиш, Вуче, тако Милош туче“, као овога пута Тим су онда пријатније утицали и они меки гласи војна-љубавника на растанку са драгом љубом вереницом. Једном речи, прво је и прво Миљковићев глас згодан за модулацију као ретко који и друго је и Миљковић толико интелигентан приказиваč, да је кадар улогу своју пројникнути и свагда је према интенцијама песничковим извести. У дијалогу са Јусуфом, у другом чину, баш се истакла необична готовост — тако преводимо *Schlagfertigkeit* — којом је Милош досакао лукавим софисмама Јусуфовим и дочекивао му оштре стреле завађања и преваре. Да-

богме, да је ту добра половина заслуге и на странци Добриновића, који је Јусуфа приказао по свом начину сасвим карактеристично. Тако течног дијалога, као што је био тај, признајемо, да већ врло давно ипак чули са наше позорнице, на којој када све то више хоће да отме мања нека неразложљива млакост. Надамо се, да ће то зло на по пута морати застати; на срце мећемо члановима позоришне дружине, да га зауставе, те да заштите и очувају светињу свога лепог позива. Не могојемо прећутати, јер нам је одиста неправо, да су призори те врсте, какав је био Миљковићев и Добриновићев дијалог у другом чину „Милоша Обилића“, тако ретке тице. Има, дабогме, и лепих изузетака, за које се безусловно мора рећи, да су верни и одани свештеници у Талијином храму, али то не би требало да су изузетци, него би тај назив требао да приличи оној противној странци. — Обе главне женске улоге биле су при овом приказу у поузданим рукама. Вукосава Л. Хадићеве нежна је и блага, како се само може пожелити, а Мара Софије Вујићке импонује сигурним својим ступањем, охолим држањем и израженом свештју о надмоћности над слађом сестром. За такву су Мару слободно могли рећи цар Лазар и царица Милица, да је:

„Штета, што мушки ијеси,
јер да је тако, ту би зацело:

„Или би је веци проклињали,
Иљ би јој се дивила столећа.“

Чак је и mise en scene овај пут била брижљивија и израђенија, него иначе. Кнежева је вечера била одиста смишљена слика. Г.

(Недељни ред позоришних представа). У недељу 12. јануара: „Војнични бегунац.“ Позоришна игра и 3 чина, с певањем, од Е. Сиглигетије, посрбио Рада Стратимировић. — У понедељник 13. јануара: „Прилепчово“. Шаљива игра у 4 чина, написао др. Ј. Б. Швајцер, превео П. Мостић. — У четвртак 16. јануара с новом поделом улога први пут: „Она је луда“, Драма у 2 чина, по Мелвиљу с немачког превео Д. Јокин. — Затим први пут: „Срема се на бал“. Шала у 1. појави, с певањем, од Ј. Ј. Станковском, за српску позорницу удесно Ј. — У суботу 18. јануара: „Адријена Ленуврерова.“ Драма у 5. чина, написао Скриб и Легуве, превео К. Н. Х. — У недељу 19. јануара: „Саћурица и шубара.“ Позоришна игра у 4. чина, с певањем, из живота покојне пришке слепачке академије, од Илије Округића Сремца.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Петдесетгодишњица књижевног рада Матије Бана и Ђорђа Малетића) прослављена је у Загребу 10. септембра п. г. свечаном представом у сјајно осветљеном народном позоришту.

За цело узвишен и значајан момент и за хисторију књижевности и за саме књижевне раднике — петдесет година труда и напора на књижевном пољу код Срба и Хрвата!

Борђе Малетић је специјално српски песник. У оно време, кад је он био у најбољој снази, Србија је још била Турској вазална кнежевина, још су биле у срцу Србије турске посаде, које су сваки дан сећале српске родољубве, да спремају свој народ на коначно ослобођење своје и своје браће испод турског јарма. Од тада су потекле његове патриотске песме, од тада његове трагедије „Српски хајдуци“, у којима се оличава борба народа против турске силе и „Смрт бугарског цара Михаила“, са којом је песник хтео да покаже, како не ваља, да се браћа колу и мразе, већ да заједнички раде на својој будућности. Осим ових драма Малетић је написао и прибрао монументалну грађу за постанак и развитак драмске уметности и позоришта у Срба. По томе било је сасвим оправдано, да се његова педесетгодишњица прослави свечаном представом у народном позоришту у Загребу.

А за Матију Бану било је то још у већој мери оправдано. Матија Бан пренео је у Бео-

град традицију класичних Дубровчана, он, као рођени Дубровчанин, који никад није заборавио на свој славни завичај — он је био жива веза између српске и хрватске књижевности; он је, живећи и радећи у Београду, учествујући у свим важнијим моментима новије српске хисторије, увек и сваком приликом поносно се, да је дубровчанин.

Он је написао „Мејриму“, — али је писао и „Злу коб“. Писао је „Српске Цвети“ — Ослобођење Србије, — али је писао и „Маројишу Кабогу“ — узвишен песнички споменик старог дубровачког родољубља и племенитости. Писао је „Добрилу и Миленку“ — далматинског Ромеа и Јулију и бајословну польску „Ванду“; „Пропнаст српског царства на Косову“ и — узвишеног „Јана Хуса“. Он је своје песничке производе штампао и ћирилицом и латиницом, и то, ако се не варамо, изкључиво у Дубровнику. Њему је одало застужену пошту и „Српско учено друштво“ и дубровачка народна читаоница и „Матица Српска“ и „Југословенска академија знаности и уметности“ и друга наша књижевна друштва.

У Хрватској су органи јавнога мњења захтевали, да се ода достојна пошта заслужном песнику. Управа зем. нар. позоришта одазвала се тој објој жељи, свечана представа била је — и позориште је било скоро празно!

Приказивала се „Мејрима“, којој признају класичност и Чеси и Пољаци и Руси и Немци и Французи и Талијани, — приказивала се у славу педесетгодишњице књижевног рада њеног писца — скоро пред празни гладалиштет. То ће историја забележити.

О самој представи ради бисмо се изразили и с хвалом, — да . . . да је било више проба, и да се наше глумачко особље није скоро одучило од приказивања народних комада. Било је неколико живахних епизода, које су потресле гледаоце. Гђа Строцијева као Мејрима трудила се, у колико је могла за неколико дана учења, да савлада тежкоће улоге, али све бадава, то може бити да је била каква јунакиња из ког Сардоуовог или Думасовог комада, но Мејрима није. То исто бисмо казали и за г. Фијана (Живан). Г. г. Милан (Станшић), Савић (отац Живанов) мало су се више приближили карактеру улога. Г. Симић од скраћене улоге Мејриминог оца није ни могао што више да покаже. . . О статистерији ња завршетку боље да ћутимо.

Но покрај свега тога ми задовољно белејимо, да је наше народно позориште одало заслужну пошту књижевничким радницима као што су Матија Бан и Борђе Малетић

У Загребу

М. Т. П.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

12. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 12. ЈАНУАРА 1886.

ВОЈНИЧКИ БЕГУНАЦ.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ОД Е. СИГЛИГЕТИЈЕ, ПОСРБИО РАДА СТРАТИМИРОВИЋА.

ОСОБЕ:

Гроф Монти, талијанац	Миљковић
Драгиња, његова жена	Д. Ружићка.
Доловић, пуковник	Милојевић.
Монтијев тајник	Васиљевић.
Сен Жеран, француз	Кестерчанек
Ружа, драгињина собарица	С. Бркићева.
Мекићка, ковачица	Ј. Добриновићка.
Рајко, њен син	Марковић.
Грујица, њен син	В. Димитријевић.
Јула, сродница мекићкина	Л. Хаџићева.
Неситовић, сенмиклушки бележник	Ружић.
Цветко ковачки шегрти	Добриновић.
Миљко кројачки	Банић.
Варошки комесар	Петровић.
Стая . . !	Десимировић.
Ђајација ,	М. Максимовићева.
Сељаци, војници, гости, коцкари, свирачи страже. — Збива се: први чин у Сенмиклошу, други у Милану, трећи у Пепти.	

У понедеоник 13. јануара: „ПРИЛЕПЧИВО.“ Шаљива игра у 4 чина, написао др. Ј. Б. Швајцер, превео П. Мостић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

Ко од наших поштованих претплатника жељи своја места и за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у писарници позор. најдуже до 11 са хата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.